Il-Viżta Pastorali ta' Fra Miguel Juan Balaguer de Camarasa fis-Santwarju tal-Madonna tal-Mellieħa

Jimmy Muscat

Viżta Pastorali tfisser dik iż-żjara li l-Isqof kull tant żmien jagħmel lil kull Knisja jew kappella fid-Djoċesi tiegħu, biex jara kif ikunu sejrin l-affarijiet. Dawn il-Viżti Pastorali għadhom isiru sallum, għalkemm fi żmienna dawn ħadu xejra kemmxejn differenti minn dawk ta' qabel, u iktar jiffokaw fuq dak li hu spiritwali u soċjali milli fuq dak li hu materjali.

Fl-antik, matul il-Viżti Pastorali, l-Isqof u d-delegati tiegħu kienu jżuru u jiflu bir-reqqa kollha kull knisja u kappella li kien ikun hemm f'dik il-Parroċċa. Kienu jeżaminaw artali, tabernakli, kwadri, qniepen, għamara, gandlieri, kurċifissi, ħwejjeġ sagri, tapiti, bnadar, kalċijiet, ventartali, fontijiet, ExVoto u kull ħaġa oħra li kienu jsibu fil-knisja.

Iktar minn dan, kienu mbagħad jiflu b'aktar reqqa x-xogħol tar-Rettur, f'dak li għandu x'jaqsam mat-tagħlim spiritwali u mal-karità li kienu jingħataw lill-poplu. Il-kappillani u l-qassisin kienu jiġu mistħarrġa biex jaraw jekk kinux qegħdin jaqdu dmirhom sew spiritwalment, jekk kinux qegħdin jamministraw is-sagramenti kif suppost, jekk kinux qegħdin iqaddsu kif suppost u wkoll jekk kinux qegħdin jgħixu ħajja moralment tajba b'eżempji tajbin. Kienu jiġu mistħarrġa wkoll dwar it-tagħlim li huma stess kienu jafu u kif kienu qegħdin jgħadduh lil dawk afdati f'idejhom. Fejn kien isib in-nuqqasijiet, l-Isqof kien jikkoreġi u xi kultant jagħti kastig xieraq.

Hawnhekk se naraw ftit fid-dettall dwar il-Viżta Pastorali li l-Isqof Mikiel Balaguer għamel fis-Santwarju tal-Madonna tal-Mellieħa madwar 370 sena ilu u għalhekk wieħed jista' jislet ħafna informazzjoni dwar kif kien is-Santwarju tal-Madonna dak iż-żmien. Żammejt kemm stajt fidil lejn l-oriġinal, li hu bil-Latin, ħalli hekk ma jintilef xejn mis-sbuħija tad-dettalji u informazzjoni mogħtija. Inħallih f'idejkom ħalli tmorru lura fiż-żmien u għal ftit mumenti tgħixu dik l-esperjenza ta' dik il-Viżta Pastorali li dak iż-żmien kienet tkun meqjusa bħala xi avveniment kbir, iktar u iktar fil-Mellieħa, raħal żgħir maqtugħ għalih fit-tramuntana ta' Malta.

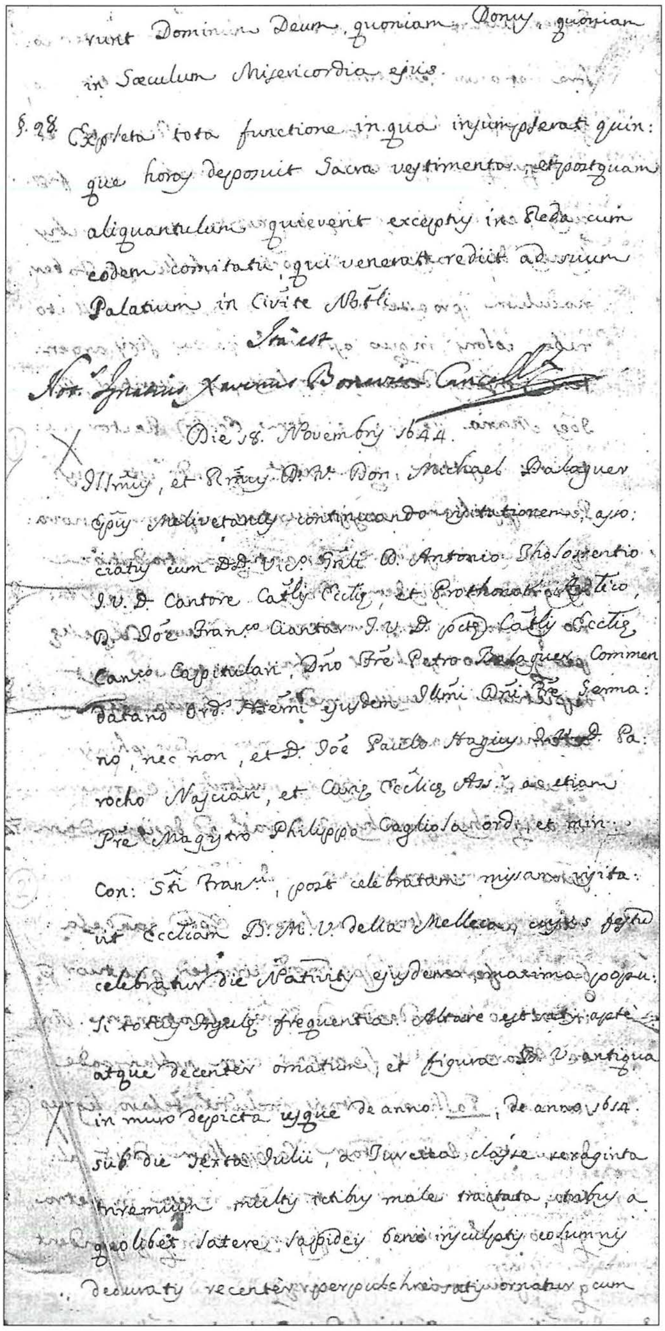
... Dominum Deum, quoniam Bonus, quoniam in Saeculum Misericordia ejus.
§. 28 Expleta tota functione in qua [illegible] quae hora deposuit Sacra vestimenta, et postquam aliquantulum quieverit [illegible] in Ecclesia cum eodem comitatu qui venerat rediit ad suum Palatium in Civitate Nobili.
Ita est
Not. Ignatius Xuereb [illegible] Cancell.
Die 18. Novembris 1644.
Illmus, et Rmus Dnus Don Michael Balaguer Epus Melivetanus continuando visitationem [illegible] cum D.D. Vic. Gnali D. Antonio Tholossentio J.U.D. Cantore Cathis Ecclae, et Protonotario [illegible] D. Joe Franco Ciantar J.U.D. [illegible] Cathis Ecclae, Canco Capitulari Dno Fre Petro Balaguer Commendatario Ord. Hierosolimitani [illegible] nec non, et D. Joe Paulo Hagius J.U.D. Parocho Naxaren, et Assis Curiae, et etiam Pre Magistro Philippo Cagliola ord. Min. Con. Sti Franci, post celebratam missam visitavit Ecclesiam B.M.V. della Mellecha, cujus festum celebratur die Nativitatis ejusdem [illegible] populi frequentia [illegible] atque decenter ornata, et figura B.V. antiqua in muro depicta usque de anno [illegible], de anno 1614 sub die [illegible] Julii [illegible] male tractata [illegible] a quolibet latere [illegible] decorata [illegible]

Il-Viżta Pastorali ta' Fra Miguel Juan Balaguer de Camarasa fis-Santwarju tal-Madonna tal-Mellieħa

Il-Ġurnata tat-18 ta' Novembru 1644

L-Illustrissimu u Reverendissimu D. Fra Don Michael Balaguer, Isqof ta' Malta, filwaqt li qiegħed ikompli l-viżta Pastorali tiegħu, akkompanjat minn D.D.Vigarju Ġenerali Don Antonio Tholossentio J.U.D. Kantur tal-Knisja Katedrali, u mill-Protonarju Anzjan, minn Don Francesco Ciantar J.U.D tal-Knisja Katidrali, mill-Kanonku Kapitulari D.no Fre Pietru Balaguer Kommendatarju tal-Ordni Ġerosolmitan, li hu tewmi mal-Eċċellenza Tiegħu, u minn Don Paolo Hagius J.U.D. Kappillan tan-Naxxar, u mill-Assisti tal-Kurja u mill-Majjistru Filippo Cagliola tal-Ordni ta' San Franġisk.

Wara li ċċelebra l-quddiesa, l-Isqof invista l-Knisja

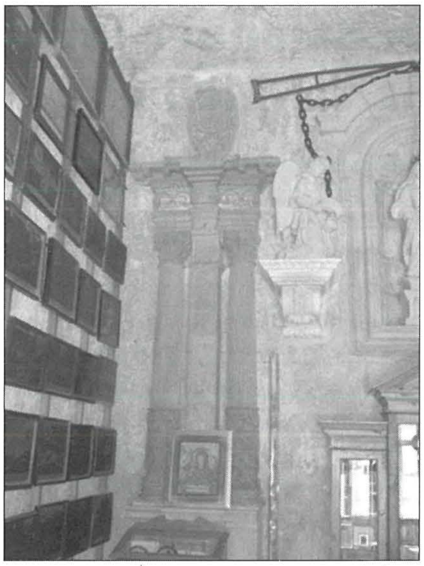

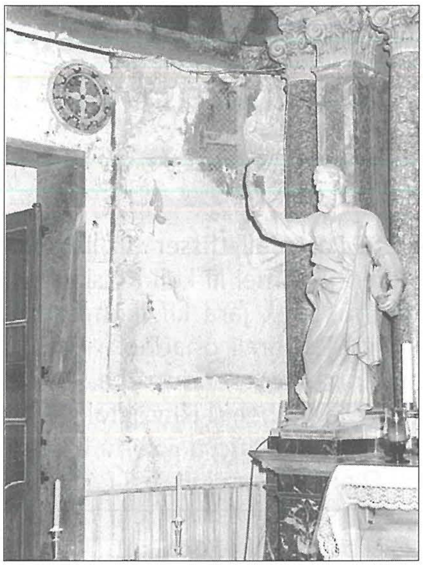

tal-Beata Verġni Marija tal-*Melleca* li l-festa Tagħha tiġi ċċelebrata fil-ġurnata tat-Twelid Tagħha stess fil-preżenza ta' numru kbir ta' nies minn Malta kollha. L-artal imżejjen deċentement u xbieha antika tal-Beata Verġni Marija mpenġija fuq il-ħajt sa mill-annu (409).[1]

Fis-6 ta' Lulju tal-1614, ix-Xbieha tal-Madonna fuq il-ħajt kienet ittrattata ħażin, permezz ta' daqqiet minn ċorma Torok li ġew lejn artna fuq 60 xini. Din l-istess Xbieha hija mżejna bi tliet kolonni tal-ġebel skolpiti bis-sengħa, fuq kull ġenb tagħha, u li riċentement ġew indurati bid-deheb. Fuq ir-riħ ta' din l-istess Xbieha hemm ukoll tliet Anġli tal-ġebel li huma wkoll indurati bid-deheb u f'nofs dawn l-anġli għandek issib ix-Xbieha tas-Salvatur Divin indurata bid-deheb u fl-istess ħin qisha moħbija minn kullimkien. Ix-Xbieha tal-Beata Marija Verġni hija mgħottija bi tliet kwalitajiet ta' lbiesi, jiġifieri tal-ħarir iswed, li jissejjaħ bellus, tal-brokkat Cordilja u tal-brokkat abjad. Dawn it-tlett ilbiesi huma magħluqin bi gwarniċ tal-injam indurat bid-deheb. Fuq ras il-Madonna hemm kuruna tal-fidda u ndurata bid-deheb u mżejna b'ħaġar prezzjuż ikħal u aħmar. L-istess ngħidu għall-Bambin, li għandu kuruna b'ħaġar prezzjuż ukoll.[2]

Fuq l-artal hemm banketta tal-injam ta' lewn ikħal bi tpenġija bid-deheb u f'nofsha teżisti x-xbieha tal-Kurċifiss Divin li qiegħed fuq muntanja ndurata. Hemm ukoll tliet tarġiet għax-xemgħat, bi fjuri żgħar flimkien ma' Carta-Gloria[3] li hi maqsuma fi tliet gwarniċi magħmula minn injam indurat. F'nofs dawn it-tarġiet hemm it-tabernaklu, li hu ndurat bil-fidda minn ġewwa u miksi kollu bil-bellus aħmar fuq barra, fejn jinżamm fiż-żgur is-Santissimu Sagrament. Dan kien sewa 7 Skudi, kif affermat mir-Rev Joes Maria Bezzina li huwa wkoll ir-Rettur tal-Knisja.

Fil-Kappella, mal-ħajt, jidhru wkoll seba' slaleb li ġew restawrati, li skont it-tradizzjoni ġew iddisinjati bħal tal-Knisja minn Santu Wistin meta saret il-konsagrazzzjoni. Mad-dawra tal-għar, qabel ma jibda s-saqaf, hemm kwantità ta' figuri ta' Isqfijiet impittrin, li partijiet minnhom huma ndurati bid-deheb u li jfakkru l-Konsagrazzjoni tal-Knisja fuq imsemmija.

Is-saqaf tal-Knisja, li hu kollu mpitter, għandu fetħa ta' erba' *palmi*, u fin-nofs tidher il-figura tal-Missier Etern, b'disa' Serafini madwar il-figura kbira ta' SS Eporum[4], f'ċerti partijiet miksija bid-deheb, sinjal ta' xi konsagrazzjoni.

F'din l-istess kappella, quddiem l-artal, għandek issib kandelabra tal-ħadid ta' xi erbat ixbar għoli biex jinxtegħel għall-qima tas-Sagrament tal-Ewkaristija. Quddiem l-artal hemm lampier imdendel u lampier ieħor tal-istann imdendel taħtu. Il-palljun, jew ventartal, tal-artal fih tilar tal-injam indurat bid-deheb. Quddiem il-kappella għar li ġa semmejna hemm, iva, kappella oħra ikbar imħaffra fil-blat u li hija mżejna b'diversi figuri Qaddisa bi kwantità kbira ta' wegħdi u xemgħat.

Fil-kappella l-kbira li semmejna, mhux l-Għar tal-Madonna, hemm il-bieb li jħares lejn il-Lvant. In-naħa ta' wara tal-għar, fuq in-naħa tal-Vanġelu tal-Altar, sar bieb li minnu tidħol għas-sagristija li m'ilhiex li ġiet imħaffra bi spejjeż ta' Mario de Vasi minn Sirakuża fi Sqallija. Forsi l-ispiża laħqet 500 skud.

Taħt ix-Xbieha antika tal-Beata Verġni Maria ġewwa l-Għar hemm l-Antifona tal-Madonna miktuba: "**Nativitatem Dominae Celebramus, ut ipsa pro nobis intercedat ad Dominum Jesum Christum anno cccix**". Bil-Malti "Ejjew Niċċelebraw it-Twelid tal-Beata Verġni Marija sabiex Hija tinterċedi għalina quddiem is-Sinjur Tagħna Ġesù Kristu, is-sena 309".[5]

Fil-faċċata tal-Kappella ta' quddiem tinsab din l-iskrizzjoni "**Cappellam Istam B.M.M.De Mellecha Plurimos Episcopos Contra Pelagium Supra Appellantes An D. 409. Consecrasse Vetus Traditio Et Monumenta Testantur In Eodem Concilo Ineto sub Sylvano Et Augustino S.Sis Pontificibus, Inimicum Gratiae Fuisse Comdemnatum Aiunt Historici Non Ignobiles**" u bil-Malti "Tradizzjoni antika u monumenti huma xhieda li ħafna Isqfijiet miġburin flimkien hawn kontra Pelaġju fl-annu 409 wara Kristu kkonsagraw din il-kappella tal-Beata Verġni Maria tal-Mellecha. Storiċi magħrufa jgħidulna li l-istess Konċilju, li sar fi żmien il-Papiet Silvanu u Wistin, b'għadu tal-grazzja (Pelaġju) ġie kkundannat"

Skrizzjoni oħra tgħid "**Turcas Terret, Fidelis Allicit, Prisca Templi Reverentia, Et Recentum Copia Gratiarum**" li bil-Malti tfisser "Hija, il-Verġni Mqaddsa, twerwer lit-Torok, tiġbed il-Fidili Lejha sa miż-żminijiet antiki. Hija ilha tiġi meqjuma fit-Tempju tagħha u dawk li jqimuha jmorru lura ferħanin bil-grazzji li jaqilgħu" u skrizzjoni oħra tgħid hekk "**Mellifluam Lector Matrem Devotus Adora Et Tibi De Pleno Gratia Fonte pluet**" li bil-Malti tgħid "Int O qarrej devot, agħti qima lill-Omm kollha ħlewwa u l-grazzja tinżel fuqek bl-abbundanza".

F'din il-Knisja hemm wegħda li tgħid hekk "**Dawn huma torċi tax-xema' li wieħed bagħat mill-artijiet tal-Lvant bħala ringrazzjament. Dan l-istess bniedem wara li qata' għonq il-Madonna, ġismu kollu bbies f'mument wieħed. Imbagħad għaraf l-iżball u b'miraklu li sar miegħu fieq. Dan ġara fis-sena 1614**".

L-istess Mario de Vasi, bil-ħsieb li jkompli jkabbar id-devozzjoni lejn il-Beata Verġni Maria fost il-poplu Malti, ħallas minn flusu t-tħaffir tal-Għar ta' taħt l-art. Għal dan il-Għar trid tinżel 74 tarġa u hemm issib statwa tal-Beata Verġni skolpita fil-ġebel, iddekorata bil-kulur u bid-deheb u qiegħda fuq pedestall f'nofs għajn żgħira tal-ilma.

Dun Ġwann Bezzina, Rettur, espona għall-wiri l-inventarju tal-ġid kollu li għandha din l-istess Knisja. Dan l-inventarju jikkonsisti f'kitba ta' seba' faċċati. Is-Sinjuri Viżitaturi, wara li saru jafu bid-devozzjoni tant kbira li kellu u li għad għandu l-poplu lejn il-Madonna tal Mellecha, innominaw, għażlu u ddeputaw bħala Prokuraturi[6] tal-istess Knisja lil żewġ Kanonċi tal-Knisja Katedrali, Dun Ġwann Franġisku Ciantar J.U.D. u lil Don Bartilmew Coloritium GT. J.U.D. Lil dawn il-Kanonċi ġiet mogħtija fakolta' sħiħa fuq din il-Knisja u biex jieħdu ħsiebha u jagħmlulha kull ma kien hemm bżonn.

L-istess Sinjuri Viżitaturi kkmandaw li 'l quddiem tiġi magħmula kaxxa bi skrizzjoni fuqha "**Elemozina per la Madonna S.Sma della Melleca**". Huma kkmandaw li din l-istess kaxxa tkun b'żewġ imfietaħ wieħed jinżamm għand il-Prokuraturi u l-ieħor għand ir-Rettur. Dan sar ħalli tkompli tixgħel u tikber id-devozzjoni tal-poplu lejn il-Madonna.

Firma tan-Nutar. Fit-Tieni Reġistru tal-Viżta Pastorali tal-Illustrissimu u Reverendissimu Don Frater Michelis Balaguer, għal Grazzja ta' Alla, Isqof ta' Malta. Din hija vera kopja miġjuba minni Nutar Ignatio Xaverius Bonavita, Kanċillier tal-Isqof.

Referenzi u Notamenti

1. Fuq il-Manuskritt tas-Santwarju dan l-annu huwa vojt. Manuskritt fil-Kurja Arċiveskovili dan l-annu hu 409.
2. **A**rkivju **P**arroċċa **M**ellieħa.13.f.81.
3. Skont il-kostituzzjoni tal-Liturġija ta' qabel, dawn il-Carta Gloria kienu jintużaw miċ-ċelebrant biex minnhom jaqra ċertu talb. Dawn kienu jkunu magħmulin minn gwarniċi artistiċi mqegħda fuq l-artal tal-Ewkaristija. L-oriġini tagħhom hija kemmxejn inċerta. Fil-bidu kellha titpoġġa waħda biss, quddiem il-kurċifiss. Iżda mbagħad żdiedu tnejn oħra fuq kull naħa tal-artal. Din it-tradizzjoni tal-Carta Gloria għebet mar-riforma liturġika ta' dan l-aħħar.
4. Dan il-qaddis martri Ss Eporum jidher imniżżel f'żewġ edizzjonijiet, dak tal-1615 f.136 u dak tal-1620 ff.94, 498. tal-Ktieb tal-Martri Ruman, '*Martyrologium Romanum, ad nouam kalendarij rationem & ecclesiasticae historiae restitutum, Gregorij 13.pont. max.iussu editum.*'
5. APM.13.f.82.
6. Dawn kienu l-ewwel Prokuraturi u kienu jgħixu l-Belt.